

Κείμενο γιορτής, συγγνώμης και νίκης

Τὴν νύχτα τῆς Ἀναστάσεως, τὴν ἐξαΐσια καὶ «φωταυγὴ», διαβάζεται ἓνα κείμενο ποὺ συγκεκριμένως μὲ τρόπο πυκνὸ καὶ δυναμικὸ τὸ πνεῦμα τῆς μεγάλης Γιορτῆς τῆς Ἀναστάσεως: πνεῦμα χαρᾶς, συγγνώμης καὶ θριάμβου πᾶνω στὸν θάνατο!

Φέρεται ἀνὰ «Λόγος Κατηχητικὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», πρόκειται ὅμως μᾶλλον γιὰ κείμενο τοῦ ὁποῦ παραμένει ἀγνωστὸς ὁ συγγραφέας. Πιστεύω ὅτι ἡ ἀπλὴ παράθεση τοῦ κειμένου τούτου, ἀγνώστου στοὺς περισσότερους μας (λόγῳ τῆς χαρακτηριστικῆς ἀπουσίας μας ἀπὸ τὴν λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως) καθὼς ἐπίσης καὶ ἓνας ἐλάχιστος σχολιασμός, θὰ βοηθήσουν στὴν συνειδητοποίηση τοῦ νοήματος τῆς Μεγάλης Γιορτῆς, ὅπως ἐδιδώθηκε στὴν Ὁρθόδοξη λειτουργικὴ συνείδησι καὶ λατρεία.

«Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος ἀπολαύτω τῆς καλῆς ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως· εἴ τις δούλος εὐγνώμων εἰσελθὲτω χαίρων εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ».

Ἡ Γιορτὴ τῆς Ἀναστάσεως γιὰ ὅλους τοὺς Ὁρθόδοξους λαοὺς τῆς Οἰκουμένης ἀποβαίνει ἀστείρευτὴ πηγὴ ἀνεκλάλητης χαρᾶς:

«Χαρὰς τὰ πάντα πεπλήρωται τῆς Ἀναστάσεως τὸν τύπον εἰληφότα...».

Ἡ Ἀναστάσιμη χαρὰ δὲν εἶναι ἓνα ψυχικὰ ἢ αἰσθητικὰ συγκινητικὸ γεγονός, ὅπως συνήθως βιώνει τὰ γεγονότα μὲ τὰ δικά του κριτήρια ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας, συχνὰ ἀποκομμένος ἀπὸ τὸν λαὸν του. Ἡ χαρὰ τούτῃ εἶναι μετοχὴ καλῆ καὶ λαμπρῆ πανηγύρι τοῦ κάθε συγκεκριμένου ὀρθόδοξου λαοῦ — γι' αὐτὸ καὶ σήμερα ἀκόμη ἡ ἡμέρα τούτῃ ἀπὸ τὸν λαὸ μας λέγεται Λαμπρὴ.

Ἡ λαμπρὴ τούτῃ Πανηγύρι θὰ γεννήσῃ τὸ Πανηγύρι, ἓνα χαρούμενο καὶ ἑορταστικὸ γεγονός τοῦ λαοῦ μὲ κέντρο τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ τὴν ἔντονη παρουσία τοῦ προσώπου τοῦ Ἁγίου (τοῦ φίλου καὶ προστάτη καὶ ἀδελφοῦ τοῦ λαοῦ — ἅς θυμηθοῦμε τὸν Ἀϊ-Γιάννη, τὸν ἔμπιστο φίλο τοῦ Μακρυγιάννη...), μὲ τὰ πλουμιστὰ στρωσίδια, μὲ τὸ χορό.

Δὲν εἶναι γιορταστικὸ, μὲ ἑσωτερικὴ μουσικὴ καὶ ρυθμό, τὸ κείμενο στὴν συνέχειά του;

Πλούσιοι καὶ πένητες μετ' ἄλλων χορεύσατε· ἔγκρατεῖς καὶ ράθυμοι τὴν ἡμέραν τιμήσατε. Νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες εὐφράνθητε σήμερον. Ἡ τρά-

πεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες. Ὁ μόσχος πολὺς, μηδεὶς ἐξέλθῃ πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος...».

Στὴν γιορτὴ τούτῃ τῆς Ἐκκλησίας (μὲ ἑσωτερικὸ Δεῖπνο τὴν θείαν Κοινωνίαν καὶ ἑξωτερικὸ τὸ εὐχαριστηριακὸ πανηγύρι) θὰ εὐλογηθοῦν ὁ κόπος καὶ ὁ μόχθος, οἱ καρποὶ τῆς γῆς καὶ τὰ γεννήματα τῶν προβάτων, θὰ γεφυρωθοῦν τὰ μίση, θὰ ξυπνήσουν οἱ καημοὶ καὶ οἱ ἐλπίδες γιὰ Λευτερίαν καὶ ντουφεκί.

Στὴν συνέχεια λάμπει μέσα ἀπὸ τὸ κείμενο τὸ φιλάνθρωπο πρόσωπο τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καθὼς προσλαμβάνει, δέχεται καὶ ἀναπαύει, ἐλεεῖ καὶ θεραπεύει μέσα στὴν ἀπλοχωρίαν τῆς Κορδίας του «τὸν ἑσχατον καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον»:

«Εἴ τις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δεχέσθω σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα. Εἴ τις μετὰ τὴν τρίτην ἤλθε, εὐχαρίστως ἑορτάσάτω. Εἴ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἔφθασε, μηδὲν ἀμφιβαλέτω· καὶ γὰρ οὐδὲν ζημιούται. Εἴ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἑνάτην, προσελθέτω μηδὲν ἐνδοιάζων. Εἴ τις εἰς μόνην ἔφθασε τὴν ἑνδεκάτην, μὴ φοβηθῇ τὴν βραδύτητα· φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ Δεσπότης, δέχεται τὸν ἑσχατον καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον· ἀναπαύει τὸν τῆς ἑνδεκάτης, ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· καὶ τὸν ὕστερον ἐλεεῖ καὶ τὸν πρῶτον θεραπεύει· καὶ κείνῳ δίδωσι καὶ τούτου χαρίζεται· καὶ τὰ ἔργα δέχεται καὶ τὴν γνώμην ἀσπάζεται· καὶ τὴν πράξιν τιμᾷ καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπαίνει...».

— «Ποῦ ἐστὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ;» θὰ ρωτήσῃ ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, ἀναλογιζόμενος στὴν παραπάνω παραβολὴ τὴν ἀνατροπὴ τῆς ἀνθρώπινης σχέσης ἐργάτη καὶ ἐργοδότη, ἡ ὁποία συνθέτει τὴν ἀνθρώπιν «δικαιοσύνη» καὶ τοῦ καιροῦ μας».

«Μὴ καλέσης τὸν Θεὸν δίκαιον ὅτι ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ οὐ γνωρίζεται ἐν τοῖς πράγμασί σου... Ἀγαθὸς ἐστὶ, φησί, τοῖς πονηροῖς καὶ ἀσεβέσι...».

(Ἀσκητικά σελ. 245)

Αὐτὴ ἡ ὑπέρβαση τοῦ νομικοῦ πνεύματος τῆς «ἀξιομαθίας» μέσα στὸ χωρὸ τῆς Ἐκκλησίας θὰ γεμίσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἓνα αἶσθημα γιορτάσιμης συγγνώμης καὶ ἐλευθερίας:

«Μηδεὶς θρηνεῖτω πένιν· ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία. Μηδεὶς ὀδυρέσθω πταί-

σματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀ-
νέτειλε...».

—Τὸ ἀναστάσιμο τέλος μήνυμα εἶναι κυ-
ρίως ἐλευθερία ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὸ γεγονὸς
τοῦ θανάτου. Οἱ λέξεις, τὰ ρήματα καὶ γενι-
κὰ τὸ ὅλο ὕφος τοῦ κειμένου ἀποκαλύπτουν
ἓνα ἐξόχως δυναμικὸ στοιχεῖο, σὰν νὰ συνή-
φθη μάχη φοβερὴ ποὺ κατάργησε τὸν θάνα-
το καὶ νέκρωσε τὸν Ἄδην — στὸ φοβερό του
ἄντρο. Ἕνα θέμα τόσο προσφιλὲς ἄλλωστε
στὴν Βυζαντινὴ ἀγιογραφία:

«Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον· ἡλευθέρωσε
γὰρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος. Ἐ-
σβεσεν αὐτόν, ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος. Ἐ-
σκύλευσε τὸν Ἄδην ὁ κατελθὼν εἰς τὸν
Ἄδην. Ἐπικράνεν αὐτὸν γευσάμενος τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡ-
σαΐας ἐδόθησε: Ὁ Ἄδης, φησὶν, ἐπικράν-
θη· συναντήσας σοι κάτω. Ἐπικράνθη·
καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ
ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ καθηρέ-
θη. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ ἐδεσμεύθη».

—Χωρὶς καμμιὰ «λογικὴ» ἢ ἐπιστημονικὴ
προσέγγιση τοῦ Γεγονότος ὁ Ἐκκλησιαστι-
κὸς συγγραφέας καταθέτει τὴν μαρτυρίαν τῆς
Ἐκκλησίας ποὺ εἶναι πίστη καὶ σκάνδαλο, ἐ-
ρώτημα καὶ ἀνοιγμὰ πρὸς τὸ θεανδρικό πρό-
σωπο τοῦ Χριστοῦ:

«Ἐλαβε (ὁ Ἄδης) σῶμα καὶ Θεῶ πε-
ριέτυχεν. Ἐλαβε γῆν καὶ συνήνητησεν οὐ-
ρανόν. Ἐλαβεν ὅπερ ἔδλεπε καὶ πέπτω-
κεν ὅθεν οὐκ ἔδλεπε...».

—Γιὰ νὰ ἐξσπάσει τελικῶς ὁ λαὸς τοῦ
Θεοῦ σὲ θρίαμβο γιὰ τὸν Ἀναστημένο πρῶ-
τότοκο ἀδελφὸ ποὺ νικῶντας πάνω στὴν σάρ-
κα Του τὸ θάνατο ἀνοίγει γιὰ τὸν ἄνθρωπο
μὴ νὰ νεία δυνατότητα:

«Ποῦ σοῦ, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ
σου, Ἄδην, τὸ νίκος; Ἀνέστη Χριστὸς καὶ
σύ καταδέβλησαι. Ἀνέστη Χριστὸς καὶ
πεπτώκασι. δαίμονες. Ἀνέστη Χριστὸς,
καὶ χαίρουσι ἄγγελοι. Ἀνέστη Χριστὸς
καὶ ζωὴ πολιτεύεται. Ἀνέστη Χριστὸς,
καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐν τῷ μνήματι. Χριστὸς
γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κε-
κοιμημένων ἐγένετο...».

—Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ποὺ τὸ
κείμενο τοῦτο, ἐνῶ στὰ παλαιὰ τυπικὰ δια-
βαζόταν μετὰ τοὺς αἵνους, πρὸ τῆς λειτουρ-
γίας, σὰν ἔκφραση καὶ συγκεφαλαίωση τῆς
ὅλης ἀναστάσιμης λειτουργίας, ἀργότερα με-
τακινήθηκε πρὸς τὸ τέλος σὰν «πανηγυρικός
τῆς ἡμέρας». Τούτῃ ἡ μικρὴ μετατόπιση τοῦ
κειμένου δείχνει ὅτι ἤδη ἔχει συντελεσθεῖ μιὰ
ἀντίστοιχη ἀλλοίωση στὰ κριτήρια καὶ διώ-
ματά μας.

—Σήμερα, τοῦτο τὸ κείμενο μὲ τὴν αὐ-
θεντικότητά του κρίνει: πόσο γοητικὸ παρα-
μένει τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας μας, πόσο

τὸ φιλόνητο πρόσωπο τοῦ Δεσπότη Χρι-
στοῦ ἐναρ୍କύνεται στὼν Χριστιανῶν τὰ πρό-
σωπα καὶ πόσο μέσα στὴν ἀγάπη μπορεῖ νὰ
γίνει δυνατὴ ἡ ὑπέρβαση «τῆς δικαιοσύνης»
τῶν τωρινῶν καιρῶν μας.

Σωκράτης Νίκας

ΝΕΟΙ ΟΝΤΕΣ

Δύο κομμάτια

1

Κοιτάζοντας κατάματα τὸν ἥλιο ἀναζη-
τήσα τὴ θαυτοῦ οὐσία τῆς ὑπόστασός του
καὶ τὴν ἔκταξη τῆς ἀντανάκλασής του στ' ἄ-
φθαρτα τῆς γῆς.

Κι ἡῦρα μέσα στὸ εἶναι τοῦ τὸ Φῶς στὴν
πλήρη διαύγειά του, ἀμείωτο, ἀτρεμο, ἀσά-
λευτο.

Μ' ἔσκιαζε ἡ καφερὴ δύναμή του καὶ ἡ ἀ-
δυσώπητη λαμπράδα του. Τῶνιθα νὰ εἰσδύει
στὰ κατάβασθὰ μου ἀμείλικτο κι αὐστηρὸ, κρι-
τὴς ἀδέκαστος καὶ ἀνεμπόδιτος φανερωτὴς
κάθε ἀπόκρυφου καὶ μυστικοῦ, νὰ ξεσκίζει τὰ
κουρασμένα σκοτάδια τοῦ νοῦ μου καὶ νὰ δια-
ποτίζει κάθε μόριο τῆς ὑπαρξῆς μου.

Κι ἡῦρα ἀκόμη τὴ φλόγα ποὺ ἀνελήχτα μὲ
πύρωνα κι ἔλειωνε κάθε φθαρτὸ στὴν ὑπόστα-
σή μου ὀδηγώντας με σὲ μιὰ μαρτυρικὴ ἐξαῦ-
λωση, σ' ἓνα φλογισμένο μεγαλεῖο ὁμοιο μ'
ἐκεῖνο τῶν Ἰδεῶν.

Κι ὁμως ἡ ψυχὴ δὲν ἀντιδρούσε, μὰ ἀφη-
νόταν ἡδονικὰ στὸ Φῶς, δεχόταν καρτερικῶς
τὸν ἰλεγχό του. Κι ὕστερα νιόταν στὴν πυρ-
πόληση μὲ δέος κι ἐλαμπαδία.

Ἦταν ἡ ἀφομοίωση μὲ τὴν Ἀλήθεια, τὴν
ἐξάγνιση καὶ ἡ προσέγγιση τῆς Ἰδέας.

2

Ἀλάργα ἀπὸ φαντασίες καὶ γεννήματα
τοῦ νοῦ μέσα στὴν ἀλήθεια τοῦ τώρα ξεπε-
τιέται ἡ ἄρνηση τοῦ χθές.

Κι εἶναι τὸ Τώρα μοναδικὸ κι ἀνεπανάλη-
πτο, ὁλοκληρωτικὰ κορεσμένο ἀπὸ ζωὴ καὶ
κατάφαση. Ἀφομοιώνει ἀχόρταγο κάθε σάλε-
μα, κάθε φύσημα δράσης καὶ ἀντίδρασης ἀ-
κόμα κι αὐτὴ τὴν ἀδράνεια.

Μὰ ὅλα τοῦτα κάτω ἀπὸ τὴν ἀναπόφευκτη
ἀπειλὴ τοῦ χρόνου ποὺ ἔρχεται καὶ καφεύει
καὶ χάνεται ἀσταμάτητος, ἀκούραστος, ἀτέ-
λειωτος συμπαρασύροντάς τα στὴν ἀπολίθω-
ση. Καὶ γίνεται τὸ Τώρα χθές καὶ ἄρνηση καὶ
ἀντίφαση.

Περνοῦν καὶ χάνονται χιλιάδες τώρα καὶ
συσσωρεύονται ἀταμάτητα χθές κι εἶναι τούτῃ
ἡ κίνηση ποὺ φτιάχνει τὴ ζωὴ ὡς νάρθει τὸ
ὑστερὸν παρόν.

Τότε οἱ νόμοι τῆς αἰωνιότητος θὰ κυβε-
ρῶσιν.

Μαρία Ἀλεξίου